

vací znění změn stanov ve 3 stejnopisech. Tím odpadne svolávání zmocněné správní rady za účelem usnesení o změnách stanov v úpravě požadované ministerstvem vnitra.

Snížení akciového kapitálu.

Snížení akciového kapitálu lze prováděti buď snížením počtu akcií nebo snížením nominální hodnoty akcií nebo obojím způsobem. Obyčejně se to provádí tak, že se počet akcií snižuje zpravidla skládáním akcií spojených s výměnou, t. j. za určitý počet akcií starých se vydá akcionářům menší počet nových akcií. Snížení nominální hodnoty se pak provádí buď odkolkováním na nižší hodnotu nebo výměnou za nové akcie s nižší nominální hodnotou.

Doporučuje se vždy zažádati také za předběžné schválení zamýšleného snížení akciového kapitálu ještě před konáním valné hromady, jež se má na něm usnésti.

Doklady, jež jest jmenovitě připojiti k žádosti za schválení změny stanov souvisící se snížením akciového kapitálu, jsou vypočteny v § 18 akc. reg.

(Pokračování.)

Dr. THEODOR NAKONEČNÝ,
kand. notářství v Č. Budějovicích:

O fideikomisární substituci.

(Pokračování.)

IV.

Fideikomisární substituce k povinnému dílu.

Ve starém římském právu bylo dovoleno, aby otec rodiny jmenoval svému dědku, které bylo bezprostředně pod jeho mocí, dědice, kdyby toto zemřelo před dosažením zletilosti. Tato tak zvaná pupilární substituce byla odůvodněna povahou otcovské moci. Podle ní zavedl Justinián druhý případ takového zastoupení v pořizování pro případ, že by dítě zemřelo ve stavu šílenosti nebo blbosti, a to i ohledně jmění, kterého od něj neobdrželo (t. zv. substitutio quasi pupilaris), což nyní není možné, a to ani tehdy, kdyby dítě bylo k tomu nezpůsobilé, ježto zákon výslovně to zakazuje (§ 564 o. z. o. — zůstavitel musí sám ustanoviti dědice).

Podle § 609 o. z. o. mohou však rodiče ustanoviti svým dětem ohledně toho, co jim ponechávají, dědice nebo náhradníka, když děti nejsou způsobilé pořizovati, musí jim ale ponechati povinný díl zcela nezatížený (§ 774 o. z. o., rozh. ze dne 27. ledna 1853, kn. jud. č. 8), kdežto jinak byla by fideikomisární substituce neplatná (rozh. ze dne 11. března 1865, č. 3012, jud. č. 8, P. XII, str. 71, Gz XIII, str. 279, Gl. U. 2134, Gl. U. 2473, Gl. U. 3012, Gl. U. 16148, Gl. U. N. F. 6337).

Jest však sporné, zda rodiče moho udětem, které nemohou pořizovati, ustanoviti fideikomisárního substituta k povinnému dílu. Taková substituce jest přípustná, ale platí jen jako fideicommissum eius, quod supererit (Gl. U. N. F. 3042) a jakmile dítě nabude způsobilosti poříditi o svém jmění, pozbude, pokud

se týká povinného dílu, platnosti. (Prof. Dr. Krčmář, „Právo dědické“, str. 122; Gl. U. n. ř. 3042.)

Poslední pořízení rodičů, jímž jmenují dětem nezpůsobilým pořizovati poddědice pro jmění, které jim ponechávají, jsou neplatná pokud se dotýkají povinného dílu dětí (jud. č. 8, P. XII, str. 71, Now. 116, Gl. U. 2134, Gl. U. 2473, Gl. U. 4383, Gl. U. N. F. 6321).

Substituce však ztrácí povahu zatížení povinného dílu, když:

1. lze ji považovati jako fideicommissum eius, quod supererit,
2. platí jen, že dítě před dosažením pořizovací způsobilosti zemře.

V.

Substituce a pododkaz.

Jak již řečeno platí podle § 608 o. z. o. všeobecné pravidlo, že v pochybnostech nutno pokládati fideikomisární substituci za substituci obecnou. Avšak zde může býti také pochybnost, zdali jde o obecnou substituci podle § 614 o. z. o. nebo o pododkaz podle § 650 o. z. o. Legatář jest obligačně zavázán splniti nařízení poslední vůle zůstavitele ve prospěch pododkazovníka. Splní-li dědic nařízený odkaz, zaniká nárok pododkazovníka vůči dědici, avšak trvá neomezeně až do doby splnění oproti odkazovníkovi. Při svěřenském odkazu má substituční odkazovník nárok na splnění substitučního odkazu jen proti dědici, nikoliv proti instituovanému odkazovníku. Jak odkazovník, tak i pododkazovník mají býti podle § 817 o. z. o., § 159 nesp. ř. a § 161 nesp. ř. o svých odkazech zpraveni a dědic jest povinen předložiti soudu podle § 157 n. ř. výkaz o splnění poslední vůle (rozh. ze dne 16. ledna 1917, R II 5/17 Sb., Now. č. 1821). Je-li však pochybno, zda jde o substituční odkaz, nutno použití zákonné domněnky podle § 651 o. z. o.

VI.

Případy fideikomisární substituce.

Nařízení zůstavitele „můj syn má býti mým dědicem, jemu jmenuji za dědice svého přítele“ působí jako fideikomisární substituce stejně, jako kdyby zůstavitel nařídil „můj syn má býti mým dědicem a po své smrti má přenechati pozůstalost mému příteli“. Ustanovení § 609 o. z. o. dají se rozvinouti také z jiných ustanovení zákona (§ 564 o. z. o.), že nikdo nemůže za nikoho testovati, avšak jsou zahrnuty v § 609 o. z. o. k uniknutí pochybností.

Zakázal-li zůstavitel pořizovati o pozůstalosti, jest to fideikomisární substituce mlčky učiněna (§ 610 o. z. o.) a dědic jest povinen uchovati pozůstalost svým zákonným dědicům (zákonný případ fideikomisární substituce).

Zákaz neprodati věc nevyklučuje práva o ní poříditi (Sb. 116, 140, 3630) a nelze to považovati za fideikomisární substituci, poněvadž tento zákaz může míti jiný rozumný cíl, na př. zajistiti dědici živobytí stejně jako zákaz zatížení, ale zákaz zcizení smluvený ve prospěch dětí má účinek fideikomisární substituce (Gl. U. N. F. 2928). Totéž platí o věnování věci s výhradou práva požívacího (Sb. 4681, soust. obč. zák. Mayer, kn. III.). Zajímavý případ rozhodnutí ze dne 9. dubna 1856, č. 1854: Zůstavitel zanechal svému

bratru požívání pozůstalosti, dědicem ustanovil osobu A a kdyby osoba A zemřela před dosažením držby pozůstalosti, substituoval osobu B. Soud uznal bratra za prvního dědice, osobu A za substituta pod podmínkou, že přežije bratra zůstavitele a vyvodil z toho důsledek, že ačkoliv osoba A uvázala se v držbu pozůstalosti za života zůstavitele, nezhasla ještě proto substitute ve prospěch osoby B.

Substitute může být učiněna ve formě nepřímé, na př. testátor ukládá dědici ustanoviti dědicem určitou osobu.

Od mlčky učiněné substitute lze rozeznávat tak zvanou substituci konstruktivní. Ustanovení předního dědice nebo zadního dědice jest upraveno v tom směru, ve kterém dědická posloupnost jeví se jako jediná právní forma k tom, aby se uskutečnilo v závěti nařízené zvláštní ustanovení dědice, i když nařízení zůstavitele se k tomu přímo nevztahuje.

Jmenování dědice (§ 565 o. z. o.) i fideikomisárního substituta může být učiněno v libovolné formě jen, aby vůle zůstavitele byla projevena jasně a přesně. § 610 o. z. o. dává v tom ohledu dva případy interpretace, které jsou pouze regulami interpretace a neplatí v případě jasně projevené vůli zůstavitele.

§§ 707 a 708 o. z. o. s dekretem dvorské kanceláře ze dne 29. května 1845 dává vznik fideikomisární substituci, ačkoliv zůstavitel nenařídil ani jasně ani mlčky, avšak i v těch případech platí vůle zůstavitele.

VII.

Obmezení fideikomisární substitute.

Náhradní dědici svěřenští nesmějí být povoláváni bez obmezení. Následek toho by byl, že by posledním pořizáním mohly být trvale vázány velké majetkové kusy a že výsledek, kterého bylo lze dříve dosáhnouti ve formě rodinného fideikomisu, bylo by lze nyní docílit fideikomisární substitucí. Tedy obmezení uvedené v § 612 o. z. o. mají jaksi význam hospodářský. Jenom když všichni povolání náhradníci svěřenští jako vrstevníci zůstavitelovi v době zřízení závěti byli již narozeni nebo aspoň počati (§ 22 o. z. o. nasciturus pro iam nato habetur), je řada povolání neobmezená (§ 611 o. z. o.) a může se vztahovati na třetí, čtvrtý a další stupeň, nejsou-li to současníci platí obmezení podle § 612 o. z. o., podle něhož při nemovitých věcech vztahuje se svěřenské náhradnictví na první stupeň, při penězích a jiných movitých věcech až na druhý stupeň té kategorie, která docílila právo volného nakládání připadlé jí pozůstalosti, při čemž při určování počítá se jen ten náhradní dědic, který nabyt držby dědictví.

Prof. Wróblewski (komentář str. 213) jest toho mínění, že pozitivní předpis § 611 o. z. o. jest jen negací obmezení § 612 o. z. o., t. j. stvrzuje úplnou volnost zůstavitele pokud § 612 nepřekáží. Závěr jest ten, že zákon v § 611 o. z. o. přijímá jako nejdélší dobu majetkové vázanosti nejdélší lidský věk, že v případě úmrtí fiduciáře před fideikomisařem jest vyloučené přejítí jeho práv na jeho dědice (tak Pfaff-Hofmann) jest úplně pochybný, neboť vkládá v ustanovení zákona vynechání komendatora. Vlastní význam § 611 o. z. o. jeví se teprve jeho srovnáním s § 612 o. z. o.

Zůstavitel může jmenovati více dědiců, jednoho substituta nebo jednomu dědici více substitutů a naříditi několikerou substituci (sukcesivní), na př. dědicem ustanoví osobu A, po jejíž smrti má připadnouti pozůstalost osobě B a po smrti téže osobě C. Při rozdělení dědictví mezi ně platí všeobecné předpisy §§ 554 až 559 o. z. o., které se vztahují také na povinnost vydati celou pozůstalost nebo jen její část.

VIII.

Stupně.

Při určování stupňů počítá se jen dědic, který nabyt držby dědictví a nenechá se tedy tvrditi platnost nebo neplatnost takového nařízení, neboť když testátor ustanovil za substituta svému synu ohledně nemovitého jmění svého vnuka v době zřízení testamentu ještě nezrozeného a tomuto svého pravnuka, pak by mohla být platna substitute pravnuka, když vnuk zemřel před svým otcem aniž by se též ujal držby dědictví.

Otázka, jak se přidržovati počtu stupňů fideikomisární substitute při dodatečných změnách v pozůstalostní mase (na př. koupě nemovitostí místo movitostí nebo prodej nemovitostí) musí se řešiti tak, že jest směrodatný stav majetkový v době úmrtí zůstavitele a dodatečné změny na počtu stupňů oprávněných k sukcesi nemají žádného vlivu (arg. § 536 o. z. o.).

Pojem stupně (Grada) jest jiný než pojem generace nebo příbuzenského stupně (Pfaff-Hofmann jde o množství dědických nástupců početně obmezené).

Podle § 2109 něm. zák. obč. stává se ustanovení poddědiců po uplynutí 30. let po dědickém nápadu bezúčinným vyjma případy, že bylo nařízeno, že v osobě předního dědice nebo zadního dědice (Vorerbe, Nacherbe) nastane určitá okolnost a ten, v jehož osobě tato okolnost nastati má, v době dědického nápadu žije nebo že se přednímu dědici nebo zadnímu dědici narodí bratr nebo sestra a bratr nebo sestra jest ustanoven poddědicem.

IX.

Personae futurae.

Jmenování za dědice osoby, která není počatá, bylo by samo o sobě podle § 545 o. z. o. neplatné a proto ustanovení § 612 o. z. o. ohledně substitute tvoří výjimku § 545 o. z. o.

Podle dvorského dekretu ze dne 29. května 1845 Sb. z. s. č. 888 bylo přípustné přímé ustanovení za dědice personae futurae s obmezením a s působností, že až do narození ustanoveného dědice nebo odkazovníka připadne někdejší držba a užitek obmyšleného dědice nebo odkazovníka těm, kteří mají na to zákonný nárok, pokud zůstavitel jinak nenařídil a když poslední pořizání pro nenarození povolání nemůže být splněno.

Je-li k pozůstalosti povolána persona futura, jest vždy fideikomisárním substitutem, ačkoliv substituty určuje a povolává, jak již výše řečeno, někdy i zákon. Všeobecné její povolání stojí na roveň s povoláním dědice pod podmínkou, neboť jest jasné, že musí se naroditi, aby mohla být dědicem. Když dojde zatím k pozůstalosti, v tom okamžiku se ukáže,

že pozůstalost byla i předtím bez dědice. A zde jest tentýž případ, jako při podmíněné substituci. Pozůstalost zůstává celá, poněvadž jest určena pro příštího dědice a z tohoto určení tvoří se z pozůstalostního jmění nadace sui generis.

Stanovisko substituta při povolání za dědice personae futurae závisí od toho, zdali on sám jest persona futura. Není-li persona futura, jest poživitelem a obecním substitutem personae futurae. Dočká-li se pozůstalosti, stane se dědicem ex tempore mortis zůstavitele a do té doby bude míti postavení opatrovníka pozůstalosti. Opatrovník budoucího potomstva není zástupcem, nýbrž pomáhá soudy jakožto vrchnopatrovníckému ve správě pozůstalosti.

Je-li substitut sám persona futura, rovná se obecnému substitutu povolánému podmíněně a stane se dědicem od doby, kdy byl povolán (§ 22 o. z. o.). Je-li po něm povoláno jeho potomstvo, pak teprve smrtí bez potomků nabude pozůstalosti, pročez pozůstalost jeho společně s jiným jeho majetkem obdrží jeho dědici (§ 645 o. z. o.). Podle toho je-li substitut persona futura, stává se stav nadace jasným již tím okamžikem, kdy přejímá požívání (majetek bez subjektu). Od tohoto okamžiku jest známo, že pozůstalost neměla dosud dědice. Hereditas iacens nastane zatím dříve, než při obyčejné substituci podmíněné. Zůstavitel může obmeziti každého substituta pouze na požívání pozůstalosti i kdyby fideikomisární substituce odpadla tím, že ho vyloučí z pozůstalosti.

(Pokračování.)

Dr. KAREL SUCHOPÁREK:

Vybrané kapitoly z obecní dávky z přírůstku hodnoty nemovitosti.

I.

Ačkoliv pravidla o dávkě z přírůstku hodnoty nemovitosti (III. dodatek k vl. n. č. 143/22, novelisovaný vl. n. č. 121/26) platí již pěknou řádku let, ještě dnes se mohou při jejich výkladu vyskytnouti zásadní spory.

Jedním z nich jest výpočet dávky v případě, kdy nabývací převod se stal před 1. lednem 1923, zcizovací převod pak po účinnosti vl. n. č. 121/26.

Až do počátku účinnosti této novely (t. j. do 27. VII. 1926) platil původní progresivní tarif § 12 d. pr. (5, 6, 8, 10, 12, 15, 18, 23, 25%). Novela zavedla změnu potud, že ponechala progresivní tarif pro ony příští převody, u nichž nabývací termín spadá do doby po 31. XII. 1922, kdežto u převodů s nabývacím termínem do 1. I. 1923 byl zaveden tarif dvojí: 5% a 25%.

§ 12 B I. odst. ve znění novely praví: „... 5% při vzestupu hodnoty nad 5% až včetně do 600% nabývací hodnoty zvětšené přípočty § 8; při vzestupu hodnoty nad 600% předepíše se mimo to 25% z částky přírůstku hodnoty, převyšující 600%.“

Srovnáme-li judikáty Bohuslav A-12.296/36, 12.881/37, 13.097/37, vidíme, že ani judikatura nemohla zprvu naléztí správnou cestu, odpovídající stavu zákona.

Neboť § 11, odst. III. a IV. d. pr. říká: „Od přírůstku hodnoty podle svrchu uvedených ustanovení vyšetřeného odpočte se 5% ceny (hodnoty) nabývací zvětšené o přípočty podle § 8, jako část dávkce nepodléhající. Zbytek vezme se pak za základ pro vyměření dávky.“

Rovněž § 12 B II., odst. d. pr. jasně říká: „Pro určení procenta dávky jest rozhodným veškerý přírůstek hodnoty, čítajíc v to i část 5% dávkce nepodléhající (§ 11)“.

V souhlase s tím stanoví § 3, č. 1 d. pr.: „Od dávky z přírůstku hodnoty jsou dále osvobozeny převody, pokud přírůstek hodnoty nepřesahuje 5% hodnoty nabývací“.

Z těchto ustanovení jasně vyplývá, že prvních 5% přírůstku (t. j. nabývací hodnoty zvětšené o přípočty § 8) dávkce vůbec nepodléhá, přesněji jest osvobozeno (arg. § 3 č. 1), další přírůstek nad 5% až včetně do 600% podléhá sazbě 5%, a přírůstek nad 600% jest podroben jen sazbě 25%.

Judikáty Boh. A-12.881/37 a 13.097/37 v důvodech i v právní větě vykládají správně ustanovení zákona. Stejně i Dr. Nešpor ve svém komentáři str. 249.

Naproti tomu judikát Boh. A-12.296/36, ačkoliv z důvodů by se zdálo, že zásadu § 12 d. pr. pochopil, překvapí právní větou, že sazbě 5% podléhá celých 600% přírůstku.

Příklad:

a) správně:

nab. hod. 20. I. 1921	2.000— K
náklady (§ 8 č. 1)	3.000— „
10% (§ 8 č. 2)	200— „
celkem	5.200— K
zciz. hod. 20. VI. 1939	50.000— „
celý přírůstek	44.800— K
přírůstek 600% nab. hod.	31.200— „
5% srážka § 11/III a § 3 č. 1	260— „
takže zbývá 595% přírůstku	30.940— K
5% dávka z nich	1.547— „
25% dávka z přírůstku nad 600%, t. j. z částky 13.600 K	3.400— K
celkem	4.947— K
10% srážka § 12/IV.	494'70 „
zbývá dávka	4.452'30 K

b) nesprávně:

nab. hod. 20. I. 1921	2.000— K
náklady	3.000— K
10%	200— „
celkem	5.200— K
zciz. hod. 20. VI. 1939	50.000— K
celý přírůstek	44.800— K
5% (§ 11/III., § 3 č. 1)	260— „
zbývá	44.540— K
5% dávka ze 600% přírůstku, t. j. z částky 31.200— K	1.560— K
25% dávka ze zbytku přírůstku, t. j. z částky 13.340— K	3.335— K
celkem dávka	4.895— K
10% srážka § 12/IV.	489'50 „
zbývá dávka	4.405'50 K